

BAJAI FÜGGETLEN ÚJSÁG

POLITIKAI NAPILAP

A bajai függetlenségi és 48-as párt hivatalos közlönye.

Lapvezér: Dr. Rajk Aladár orsz. képviselő.

Szerkesztőség: Bende Imre-utca 3 szám.	Társ szerkesztő: Wagner Antal	Felelős szerkesztő: Dr. Valentin Emil	Főmunkatárs: Dr. Nyiraty János	Előfizetési árak: Egész évre 10 kor. Vidékre 16 kor. Egyes szám ára 4 fillér.
---	----------------------------------	--	-----------------------------------	--

A bajai kereskedelem szenzációja.

Baja, márc. 25

Esemény történt városunk kereskedelme terén. Olyasmi, ami szokatlan, nem mindennapi és kiemelkedik a köznap szürkeségéből. Ez az esemény kivívánkozik az egyhangúságból és megköveteli, hogy a krónikás, aki e helyütt rója nap-nap után a politikai és társadalmi élet tarka egymásutánban hullámzó dolgait, szenteljen egy napot a *bajai* kereskedelem szó-szoros értelmében vett szenzációjának.

A szenzáció voltaképpen nem is lokális, nem is kizárólag helyi vonatkozású, hanem kell, hogy messze a város, sőt a vármegye határain túl is érdeklődést keltsen.

Nagy, közgazdasági jelentősége van annak, amiről ezúttal megemlékezünk.

Gyakran elpanaszoltuk már városunknak azt a nagy betegségét, amely itt mindent lenyügöz. Nem egyszer tettük

szóvá, hogy nincsen Baján mozgás, tetterő.

Nem fejlődünk! Hajdan virágzó kereskedelmünk pangó, iparunk kicsiny, kezdetleges. Képtelen valamely feljegyzésre, megemlézésre méltó dolgot produkálni.

Igazán jóleső örömmel ragadjuk meg azt a ritkán kínálkozó alkalmat, hogy egy olyan eseményről számoljunk be, amely éltető reményt, bizalmat ébreszt föl bennünk, hogy ebből a tespedésből kivergődünk, hogy kereskedelmünk ismét eljut ahhoz a régi virágzó korszakhoz, amelyet régebben élvezett ez a város, ennek a városnak a piaca.

Az a jel, amely bennünk e biztató reményt kelti, amely bizalmunkat feléleszti, ott keresendő, hogy *Reich Farkas Fiai* cég egy nagy stílusú árupalota építésére határozhatta el magát.

Ne tessék bennünket félreérteni!

Mi nem abból merítjük bizalmunkat, hogy ez a palota létesült, hanem igen is abból a körülményből, hogy Baján egy ilyen nagyszabású árú raktárra szükség

van, hogy az egész vármegyében Baján van a legnagyobb kézműárú raktár, jogosít bennünket arra a reményre, hogy Baja város kereskedelme ismét fellendül. Mert mit bizonyít ez az óriási árúraktár, ez az impozáns palota? Azt, hogy Baja város piacát a messze környék felkeresi, hogy szükségleteit itt, minálunk igyekszik fedezni, hogy a megye fogyasztó közönségének nagy része a bajai piacot keresi fel.

Ezeket a gondolatokat váltja ki minden gondolkozó emberből a *Reich Farkas Fiai* cégnek most megnyíló, méreteiben hatalmas, nagy és impozáns árúcsarnoka.

A *Reich Farkas Fiai* cég, városunknak és a megyének ezen egyik legrégebb kereskedőháza egészséges vállalkozó szelleme, pazar bőkezűsége, üzleti szellemmel párosult finom izlése ajándékozta meg városunkat ezzel a teljesen modern, stilszerű palotával, a mely bármelyik nagyvárosban méltó helyet foglalhatna el.

Szerencsés összetalálkozása ez az árúcsarnok a művészi tökéletes szépnek,

TÁRCA.

A Reich Farkas Fiai cég története.

Mindenki természetesnek fogja találni, hogy amikor a szerkesztőtől a Reich Farkas Fiai cég történetének megírására kaptam megbízást, első dolgom volt, hogy a cég jelenlegi főnökeit: Reich Vilmost és Gyulát keressenem föl, hogy tőlök adatokat kérjek. Amikor előadtam a kívánságomat, a két testvér egymásra nézett.

— Micsoda történetet akarsz te írni? — kérdik majdnem zavarral mind a ketten.

— Azt hiszem elég világosan beszéltem; egy tárca keretében meg akarom írni, hogy a ti üzletek hogyan fejlődött ilyen hatalmas árúházzá?

— Egész egyszerű: Nagypapánk ezelőtt nyolcvan évvel letelepedett Baján s itt üzletet nyitott. Mikor megöregedett, azt átvették a fiai, köztük a mi édes apánk; később a testvérek közül kettő kivált s benn maradt a cégben a mi apánk. Hogy ő is megöregedett: átvettük az üzletet mi. Punctum. Megírhatod három sorban.

— Na ez igazán rövid történet. De ezen az alapon Deák Ferenc történetét is meg lehetne írni három sorban. Született, a haza bölcsé lett és meghalt. Punctum. Ez még rövidebb. Pedig, látjátok, péld. Deák sem

lett rögtön a születése után a haza bölcsévé. Földi pályáját azzal kezdte, hogy vagy tíz hónapig úgyszólván mást sem csinált, csak szopott, meg aludt.

— Egyszóval te főképen a mi cégünk szopós korabeli adatai iránt érdeklődöl . . .

— Vagy igen. De legyünk tisztában egymással. Én töletek nem *történetet*, hanem csupán *adatokat* kérek. A többi az újságíró dolga. Például, mondjátok csak, mikor alapította nagyapátok az üzletet?

— 1825-ben. De megállj csak! Van az öregemnek néhány a letelepedésre, a házvételre s egyebekre vonatkozó több, régi okmánya; talán fogod használni.

Rövid néhány perc múlva kezeim között voltak a kétségkívül értékes okmányok, melyek úgyszólván magok beszéltek el, hogy a bajai nagy tekintélyű Reich család, illetőleg a *Reich Farkas Fiai* cég megalapítója mily körülmények között telepedett le Baján.

Reich Farkas az okmányok közt található *»Születés Levél«* tanúsága szerint, 1798. július hó 17-én Pakson született. A Születés-Levél másolatát kifogástalan magyarsággal 1848 július hó 13-án állította ki »Ungar Julius, a Paksi Izrael község fő Rabbijusa«, melyet a községi előljáróság a következőképp látta-mozgott: »A Paksi héber vallást tartó Közönség Rabbija és Előljárósága által kiadott és fentebb olvasható, egyébként jelenleg Baján lakó Reich Volf részére szolgáló bizonyítvány, hogy a Városi Előljáróság előtt is felmutattatott, hitelesen tanúsítjuk. — Kelt Pak-

son, Július 13-án, 1848. *Girsch János* Városbírája. *Pétsi József* Városi Főjegyző.

Reich Farkas feleségül a kenyérkereset után látott s rőfös portékájával sűrűn megfordult Baján is, míg végre 1825-ben itt ideiglenesen le is telepedett. Hogy Baján kívánt megállapodni, talán nem is annyira az üzleti szempontok hozták magukkal, mint inkább az a körülmény, hogy feleszeretett *Frank Salamon* izr. tanító leányába: *Eszterbe*. Az ideális viszonynak hamarosan házasság lett a vége, mely szükségessé tette, hogy Reich a végleges letelepedés iránt tegyen lépéseket. Azt tudjuk, hogy a zsidók még a múlt század közepén is jobbágy-sorban éltek; lakóhelyüket csak az »uraság« engedélyével változtathatták meg. A letelepedés iránti kérést a Reich apósa: *Frank Salamon* tanító a »*protectionátus Zsidók egygye*« (egyike) írta meg »Méltóságos Sz. Györgyi Horváth József Úrhoz Eő Császári s' királyi Főlsége valóságos kamarásához, több Ttes Nemes Vármegyék Tábla Birájához legkegyesebb Földes Urasághoz.«

A kérvényhez négy mellékletet csatoltak, melyek egyike a paksi szabadság-levél, melyet *Maltsics Ádám* számtartó állított ki, mely szól a következőképpen:

»Levelemet mutató Reich Farkas Izraelita, Paksi lakos Reich Ábrahannak fia Méltóságos Császári s' királyi kamarás és Feő Strázsa Mester Barkótzti Rosty Károly uraság jobbágya, minek utána alúl írott nál a' végett magát jelentette, hogy ő az Attyától elmenni, szerentséjét máshol próbálni szándékozna s'

az üzleti célszerűségnek és az izléses pompának. Beosztása praktikus, mindenben a közönség kényelmét tartja szem előtt.

Az árúk pedig, amelyek itt felhalmozódtak szintén megemlézésre méltóak.

A megye ezen egyik legnagyobb kézműárú raktárában ott találjuk a magyar textilipar minden produktumát.

Figyelemre méltó tehát ezen új árúcsarnok már ebből a szempontból is.

Meg vagyunk győződve felőle, hogy megérti mindenki a *Reich Farkas Fiai* cég új árúcsarnokának gazdasági jelentőségét.

Telefon tudósítások.

Budapest, 1908. március 23.

Iparosok szövetkezése.

A kassai kisiparosok körében mozgalom indult meg aziránt, hogy létesítsenek egy anyag beszerző és árúértékesítő szövetkezetet. Az árúértékesítő szövetkezetet úgy tervezik, hogy létesítsenek egy árúcsarnokot, ahol elhelyeznék a szövetkezethez tartozó iparosok készítményeit. A kész árúkra olcsó kamat mellett az értéknek 60 százalékát kapná a kisiparos kölcsönben, a hátralékos 40 százalékot pedig az árú eladása után kapná meg. Úgy tervezik, hogy építsenek egy impozáns árúcsarnokot, ahol több száz iparos iparcikke elhelyezhető volna. Az árúcsarnokot a Baján most épült *Reich Farkas Fiai* cég impozáns árupalotájának mintájára kívánják építeni.

Egy kereskedelmi egyesület tanulmányútja.

A szombathelyi kereskedők egylete ma délután az egyesület székházának tanácskozó termében ülést tartott. Az értekezlet egyik tárgya volt a most

Baján épült *Reich Farkas Fiai* cégnek árúcsarnoka. Az elnök hosszabb beszédben ismertette az árúcsarnok berendezését és felszerelését. Minthogy kereskedői világban igen élénk érdeklődés nyilatkozik meg a *Reich Farkas Fiai* cég ujonnan épült árúcsarnoka iránt, indítványozza, hogy az egyesület tagjai tanulmányozás céljából Bajára utazzanak.

Az értekezlet az indítványt egyhangúlag elfogadta és a tanulmányútra az egyesület kebeléből két tagot küldött ki.

Karcolat.

Miska bácsi az árúházban.

Írta: Tóbiás.

Szombatoneste történt, hogy egy csanádi atyafit, a község Miska bácsiját, a Reich Farkas Fiai cég árúháza felé vitte az útja. Majd leesett az álla, mikor a pazar kivilágítású árúházat megpillantotta; de míg a kíváncsi közönség ezrei megelégedtek azzal, hogy kívülről gyönyörködjenek a festői képben, addig őkelme gondolt egyet s bement az árúházba, ahol szintén ember-ember hátán tolongott.

— Csés jóestét! — köszönt illedelmesen, mintha lett volna valaki, aki a köszönést visszazonozza. Azaz lett volna ott akár ezer ember is, de bizony egyik jobban el volt telve a bámulattól, mint a másik s így ügyet sem vetettek a gubás parasztra. No de mindegy, az efélet a paraszti sorban levők nem veszik olyan szigorúan. Ő is hát a bámulók közé vegyült majd megszólít valakit, akit a céghez tartozandónak vélt.

— Megbocsásson az úr, de én itt egy lelkem sem ismerem; nem tudja kigyelmed, hogy melyik a sok ember közt a Farkas úr?

— Kutya szerencsése van, bátyám, éppen itt megy a! Farkas úr! — szólította oda a cég egyik a lá Vilmos császár bajuszú segédjét. Az urambátyám önnek akar beszélni.

— Jó estét, bátyám, mi tetszik? — kérdi a segéd barátságosan a parasztot.

— Tetszeni itt sok mindenféle tetszik; de én csak azt akartam mondani, hogy az Uristen sokáig éltesse kigyelmedet a fiával együtt.

— Nincsenek nekem fiaim, bátyám. Még feleségem sincs.

— Hát nem maga a Farkas úr!

— Dehogyan nem.

— Hát ki az van, hogy »Farkas Fiai.« Az igaz, hogy Rajk is ott van; de hát az meg azért van ott, hogy magik is *Rajk-pártiak*. Na ugy-e, hogy úgy van?

— Dehogyan van úgy, dehogyan, felelt nevetve a segéd. Különben nem is lenne rossz, ha az enyém volna ez a kis boltocská. Én itt csak segéd vagyok, kedves bátyám, hanem ha akar a főnökömmel beszélni, menjen oda ni, az az, aki ott az oszlop mellett azzal a fekete hajú nagyságával beszél.

— Farkas úrnak hívják?

— Nem, Gyula úrnak.

— Hm, hm, motyogott a paraszt; ez lesz biztosan a Farkasnak a fia.

— Dicsérjük a Jézust, köszönt, amikor a cég egyik főnökéhez ért.

— Mind közönségesen, felelt, szokása szerint mosolyogva. Maga is ellátogatott hozzánk?

— El biz én. Mondok, ilyesmit má csak meg kő nézni. Ügye kigyelmed a Farkas úrnak a fia?

— Nem biz én. Én az unokája vagyok.

— Aunye de furcsa! Hát nem maga itt a gazda?

— Dehogyan se?! Én meg a bátyám.

— Pedig nem ez van kiírva, hogy az *unokái*. Nincs rőndjin a dolog, no! Osztan mit árúknak itt kigyelmedet?

— Mindenféle rőfös árút.

— No hát akkor majd én is viszek valamit haza az anyjukomnak.

— Mit vinne haza uram bátyám?

A magyar belenyult a lajbi zsebébe, kiolvasott három krajcárt a pultra, majd megszólalt:

— Adjon kigyelmed három krajcárért két rőf pöndöl-madzagot.

eddig való viseletéről Bizonyosság-levelet kért. Kérésének helyt adván, nevezett Reich Farkas, amennyire Négy Esztendő elfolyta után esmérhettem, betűletes kereskedő Izraelitának tapasztaltam. — Egyébiránt a Jobbágyi köteletségének fenn nevezett Atya mindenkor eleget tévén, most Reich Farkas szabadon bocsájtatik és általam, mint betűletes ember recommendálatik. Sig. Paks 24-a Dec. 1826. a

Nemkevésbé érdekes a paksi előjáróság erkölcsi bizonyítványa, mely a következőképen szól:

»Mi alább írottak Tekéntetes Ns. Tolna Vmegyében helyhez tetett Paks Mvárossának hites Előjárói ezen levelünk rendiben adjuk értésére, mindazoknak, a' kiknek illik, hogy Reich Farkas, nyötelen legény Városunk kebelében ugyan Reich Ábrahám Izraelitától vévén származását, mely ifjú itt Városunkban mindenekben magát józannul, jámborul és betűletesen viselte.

Melynek valóságáról ezen bizonyított Levél kiadatott részére Éls Petsétünkkel megerősítve Paks, December 26-án 1826. Esztendőben.

Szabó János Város Birája és a Tanács. a

A kérvényhez csatolt okmányok közül a bajai zsidó hitközség nyilatkozata *nemtel* van kiállítva, mely szintén arról tanuskodik, hogy Reich Wolf tetőtől talpig becsületes ember s hogy érdemes arra, hogy a város kötelékébe felvétessék.

Az okmányon névalírás nincs, hanem csupán így van aláírva: »Per Richter und Geschworenen der Bajaner Juden Gemeinde.«

A közigazgatás, úgy látszik, akkor nagyon komplikált lehetett, mert a kérvényt *azonnal* elintézték, még pedig kedvezően. (T. i. azóta, hogy a közigazgatás *egyszerűsítve* van, csuda lassan megy a közigazgatás szekerére.)

Reich Farkas ekkor a szent-antal-utcai Jaszlits-féle (később Hunyady-féle) házban vett ki lakást, ugyanott helyezte el alig néhány száz forintot érő árúcikkeit. A mintabecsületeségnek, a nagy szorgalomnak nem sokára örvendetes jelei kezdtek mutatkozni. A család lassan-lassan kis vagyontárhoz jutott, úgy, hogy most már komolyan lehetett arról is beszélni, hogy az üzlettel a forgalmi középpont-felé gravitáljanak. Erre kitűnő alkalom kínálkozott 1836-ban, amikor Bogor Károly táblabíró köztudomásra hozta, hogy ő az ő fő-utcai házat eladja. Reich Farkas tárgyalásba bocsátkozott a táblabíróval s az egyezséget hamarosan megkötötték, melyről az 1836. év május 12-én kiállított és Bogor Sándor és Bogor Katalin által aláírt szerződés tanuskodik. A ház vételára »Hatezer váltó forintokba« volt kölcsönösen megállapítva, melyre a vevő 500 forintot foglalóként fizetett, míg a hátralékos összeget évenkénti ezer-ezer forintos törlesztéssel egyenlítette ki. Úgy látszik, Reich korábban teljesítette a fizetéseit, mint arra kötelezve volt, mert 1840. ápr. 25-én Bogor egy nyilatkozatot állított ki, melyben »megösméri«, hogy a ház teljes vételára »kivéve a Városnak négy évre hátralévő arendát s adófizetést« Reich kiegyenlítette.

Mielőtt Reich az új otthonát (ahol jelenleg

is van az üzlet) elfoglalhatta, illetőleg a hatóságoknak erre vonatkozó jóváhagyását megkapta volna, szörnyű csapás súlya nehezedett rá. Az 1840. év május hó 1-én dúló irtózatot tűzvész fölemészttette a keservesen szerzett vagyontárában egy jelentékeny részét.

Ezt megható szavakban mondja el az alább közölt folyamodványban. A folyamodvány szövege szösz szerint a következő:

»Méltóságos Császári Királyi Kamarás Úr, Legkegyelmesebb Uraim! Tizenkettedik esztendeje, hogy Méltóságok nagyúri kegyelméből lakhatási engedelemmel megajándékozattván, nem csak mindenkori jóviseletemmel, adói tartozásom pontos fizetéseivel s Föllyebbalóim iránti tántorithatlan tiszteletemmel magamat megkülömböztettem — a' mint ezt az A. B. alatti hiteles okirományok tanúsítják, hanem szorgalmas iparkodással s fáradhatlan igyekezetemmel a' szerencse kedvezéseiben is annyira részesültem, hogy jelenleg Herdlein Mihály és Agárdy János szomszéd-ságában fekvő lakházat Bogor Sándor táblabíró Úrtól hat s több ezer forintokon megvásárolván — a' részenkénti fizetésemet éppen akkor végezvén, midőn a' Május 1-ő napi borzasztó tűzveszély épületeim egy részét romba döntötte, így számosabb gyermekeimmel együtt a' szörnyű sorscsapás engemet is keményen ért. — Ismét mint egyik szerencsétlen kárvalott legmélyebb alázattal esedező vagyok Méltóságok előtt — méltóztassanak földesúri kegyeiknél fogva az érintett ház vásárlására kegyelmes jóváhagyásukat kiterjeszteni — így engemet számos csá-

HIREK.

Személyi hír. Reich Vilmos, a bajai Reich Farkas és Fiai cég beltagja a napokban tért vissza több hétre terjedő külföldi tanulmányútról. Utjában sorra látogatta Budapest, Bécs és a vidék legmodernebb árucarnokait, tanulmányozta belső berendezésüket és felszerelésüket, hogy tapasztalatai nyomán itthon, ujonnan megnyílt nagyarányú áruházában is értékesítse és felhasználja a modern technika mindamira praktikus és bámulatos vívmányait, melyek a vevőközönség hasznát és kényelmét szolgálják. Ezzel az alkalommal magával hozta a legszebb és legizlősebb újdonságokat, a miket a divat az idén tavaszi és nyári szezonra a női és férfi divat terén produkált. Különösen szépek a gazdag színárnyalatu selymek, a pompás női kosztüm-szövetek gazdag választéka, a könnyű, habos battisztok, delének, angol zephirek és vásznak. Az embert szinte elkábítja a pompázó színegyüléknek, diszkrét, finom és dus választékának ez a töméntelen gazdasága.

Üdvözlő iratok. Garmadával érkeznek a gratuláló sürgönyök, levelek az ország minden részéről és a külföldről a Reich Farkas és Fiai céghez abból az alkalomból, hogy új, fényes árucarnokukat megnyitották. Üzletfelek, barátok, ismerősök, belföldi és külföldi nagy kereskedelmi cégek, gyárak valósággal elárasztják a Reich-céget a legmelegebb hangu gratulációkkal.

A képviselőház folyosójáról. A képviselőház folyosóján ma élénken vitáztak azt a kérdést, hogy vajon 1907-ik évben felállítják-e az ország határán a vámsorompókat, vagy sem? Meg lesz-e az önálló vámterület erre az időre, vagy pedig csak később? Vitatkozás közben élénk eszmecsere folyt arról is, hogy fel fog-e lendülni a magyar ipar és kereskedelem az önálló vámterület megvalósulása esetén?

— Mesterségesen, szubvencióval nem lehet sem ipart, sem kereskedelmet teremteni — mondotta egyik előkelő függetlenségi politikus. — Amíg kereskedőink és ipari vállalkozóink szűkkeblűek, kicsinyeskedők lesznek és nem ismerik fel azt az igazságot, hogy a hasznos befektetés meghozza a kamatait, addig nem indul meg hazánkban egészséges fejlődés. Elvégre nem lehet mindent az államtól várni. A magunk erejéből is kell valamit tennünk.

— Bizony igaz — mondotta egy bácskai

ládaimmal együtt kegyesen boldogítani, hogy nem rég vásárolt házamat minél előbb fölépíthessem.

Nagyúri kegyelmükbe ajánlott hódoló tisztelettel maradván Baján 1840. Junius 12-én Méltóságoknak legalázatosabb szolgálja Reich Farkas — bajai izraelita kereskedő.

A borzasztó tűzvész okozta zavarok miatt a folyamodvány csak 1841. április 12-én nyert elintéztést, melyről a következő nyilatkozat, illetőleg jegyzőkönyvi kivonat tanuskodik.

»Reich Farkas Izraelitának, a' ki már ennek előtte Bajai Lakósnak be volt véve, de ház birhatási engedélye nem volt — megengedtetik, hogy a megvásárolt házat bírassa — úgy azonban, hogy ezen háznál több és egyéb javakat ne szerezhessen, se bírasson. Kiadta: Sculléty János, Urad. Ügyvéd.«

A »Földes Uraság« engedélyét nyomon követte a városi hatóság »fölvalló« levele, mely ökölnyi iniciáléval kezdődik és így szól:

»MI királyi Szabadalmú Baja Várossa N. N. Birája és Tanácsa e' jelenvaló levelünk rendeiben valjuk, és mindeneknek, a' kiket illet, tudtára adjuk, hogy a' midőn az alulirt napon, esztendőben és helyen, némely, a' közzjót és városunk boldogságát tárgyozó dolgok elintézése végett összevgyülekezvén, rendszerint való Tanácsulást tartottunk volna,

képviselő, — ötletességgel és áldozatkészséggel lehet csak valami pozitív eredményt elérni. Nézzétek meg Baján a Reich Farkas Fiai céget! Egy hatalmas áru-palotát építtetett a város legélénkebb utcáján, amelyben felhalmozza a cég a magyar gyártmányú árukat. Ha kereskedőink és iparosaink mind ilyen helyes érzékkel bírnának, akkor a közös vámterületen belül is lehetne virágzó magyar ipar és kereskedelem.

A bajai iparosok mostanság szép és feljegyzésre méltó bizonyosságát adták munkaképességüknek és kiváló kézügyességüknek.

A Reich Farkas Fiai cég által emelt díszes és a legmesszebb menő komforttal berendezett áru-palota fényes bizonyosságát adja a mi iparosaink életrevalóságának. Az áru-palotán bajai munkáskezek szorgoskodtak, azok dolgoztak rajta és azok rendezték be. Egész hosszú névsorát közölhetjük azon iparosoknak, akik tudásukkal és szorgalmukkal hozzájárultak a palota felépítéséhez.

A Fodor és Reizinger budapesti műépítők által tervezett árucarnok természetesen a technikát veszi igénybe a fűtésnél is. Gőzfűtésre van berendezve. Minthogy ilyen iparág Baján nincsen, a budapesti Törzs és Ormai cég rendezte be a gőzfűtést. Ugyanezen cég rendezte be a palota vízvezetékét is.

A bádigos munka két iparost foglalkoztatott és pedig Goldner N. Edét és Müller Antalt. Már a lakatos munkával több iparos volt megbízva: Petrich Simon, Köhling Ferenc, Glasz Lipót és Kapots Nándor. A palotán az üvegező munkákat Farkas M. és Grünwald Izsák végezték, míg a mázoló munkák Köhling János ügyes kezére vallanak.

A belső berendezés és mindennemű asztalos munkával négy helybeli ügyes és megbízható iparos volt megbízva Manhold Gyula, Szander Sándor, ifj. Wagenblatt József és Topál Flórián.

Jóleső örömmel konstatáljuk, hogy a bajai iparosok ezúttal beigazolták, miszerint bármily nagyszabású munkát lelkiismeretes pontossággal végeznek és a megbízhatóságuk a legteljesebb.

A szépművészeti bizottság legutóbb tartott ülésén foglalkozott a Reich Farkas Fiai cég azon kérvényével, hogy engedtesék meg a Reich-féle áru-palota előtt a közönséges téglajárdát aszfaltjárdával pótolni. A szépművészeti bizottság a kérelemnek annál inkább is szívesen adott helyet, mert ezzel az utca szépségben csak nyerni fog. Ez lesz Baján az első aszfalt-burkolatu járda.

A magyar kereskedőknek egész nagy gárdája vallja büszke önérettel, hogy a kereskedést a bajai Reich Farkas Fiai cégnél tanulta meg. A cég egész generációt

nevelt a magyar kereskedelemnek Nagy azoknak a száma, akik itt tették meg első szárnypróbálgatásukat, itt tanulták meg az áruk ismeretét és a vevőkkel való bánásmódot és ma előkelő kereskedelmi házaknak a cégfőnökei.

Meg kell tekinteni a Reich Farkas Fiai féle áru-palota mesébe illően szép kirakatait, mert aki azt meg nem nézi, igazán mulasztást követ el. Olyanok azok a kirakatok, aminőt vidéken nem igen lehet látni. Reich Farkas Fiai cég ebben is bőkezű volt. Hogy művészi kirakatuk legyen, direkte szakavatott kirakatrendezőt alkalmaztak.

Az iroda. Az árucarnok irodáját Szelényi Zsigmond helybeli bútorkereskedő rendezte be.

Tündéri fény. Nemcsak a városban, de az egész környékben közbeszéd tárgyát képezi a Reich Farkas Fiai cég új palotájának a próbavilágítása. Az a fényár, amelyben az üzlet teljes kivilágítás alkalmával úszik, a szó szoros értelmében meglepő. A látványosság számba menő légszuszvilágítás felszerelése Kulcsár Sándor budapesti cég szakavatott munkája.

A siker kulcsa. Miben rejlik a Reich Farkas Fiai cég óriási sikere, nagy eredménye, amelyet fenállásának hosszú ideje alatt elért? Ez a kérdés méltán vetődik fel. Azonban a válasz is nyomban megadható. Ime: A cég fenállásának első pillanatától fogva üzleti elvül vallotta a vevőkkel való szolid, előzeny bánásmódot, a jó áruk forgalomba hozását. Hogy vevőknek bizalmát megtartsák, odatörekedtek, hogy versenyképesek legyenek úgy az áruk minőségét mint árát illetőleg. Ezért soha sem állottak közvetítő kereskedőkkel összeköttetésben, hanem mindig közvetlen a gyárakban szerezték be szükségleteiket. Ez a Reich Farkas Fiai nagy sikerének titka.

Szerkesztői üzenetek.

H. G. úrnak. Ön nyerte meg a fogadást. A Reich Farkas Fiai cég pompás új árucarnoka valóban az első ilyen nagyobb arányú vállalat a vidéken. Sem Szeged, sem Pozsony, Debrecen, Kolozsvár nem tud olyan üzlethelyiséget fölmutatni, mely arányaira, izléses kivitelére, modern berendezésére csak megközelítene is a Reich cég bajai árucarnokát. Csak Budapesten és a külföld nagyobb városaiban vannak ilyen belső és külső kivitelében egyaránt tökéletes és művészi árucarnokok.

K. Olga úrhölgynek Bácsbokod. A kérdéses barna és szürke díszkelmét megkaphatja a Reich Farkas és Fiai cég bajai árucarnokában. Teljesen főösleges, hogy a tavaszi és nyári bevásárlása végett Pestre utazzék. Nevezett cégnél mindent megkaphat, a mi legszebb és legdivatosabb selyemben, szövetekben, battisztokban. A választék óriási és az árak szolidak és megbízhatók.

tekintettel — a cégtől megválva, 1892-ben, jól megérdemelt nyugalomba vonult.

A két testvérnek most az volt a legelső dolga, hogy az üzletet minél szélesebb körre kiterjeszteni, minél modernebb alapokra helyezni igyekeztek. E végből az új főnökök nagyobb utazásokat tettek, hogy ismereteiket gazdagítsák, hogy közvetlenül a gyárosokkal új, előnyös összeköttetéseket létesítsenek. Így péld. Reich Vilmos több ízben megfordult a hírneves hazai kézmű-áru gyárakban: Rózsahegyen, Gácson, Zsolnán, úgy szintén a külföldi Bielitzben, Brünnben, Reichenbergben, stb.

A gyárakkal való közvetlen összeköttetés azt eredményezte, hogy a cég, úgy Bács megye, mint a szomszédos megyék egyik legversenyképesebb kereskedésévé vált. E tényt fényesen igazolja az a körülmény, hogy a cég Magyarország legnagyobb városaiból, így péld. Szegedről, Aradról, Szabadkáról sőt mi több: még Budapestről is kap jelentékeny megrendeléseket.

Hogy ilyen módon a cégnek hatalmasá kellett fejlődnie: csak természetes. Aki mindazonáltal kézzel fogható bizonyítékot akar, az menjen és tekintse meg a most elkészült hatalmas áruházat, a derék elődök alapvető művének méltó betetőzését.

Tihomér

akkoron⁶ Tekintetes Bogor Sándor Táblabíró úr írásban vallotta, Hogy Ő Herdlein József és Sztemenits János szomszédságában fekvő házat Reich Farkasnak 730 (?) forintokért örökösen eladta légyen, mely ekképen előtünk történt Lakház adás-vevéséről kiadtuk e' jelenvaló Fölvalló Levelünket.

Baján 1841-ik esztendei April hava 16-kán tartott Tanácsulésból. Kiadta a' város hites Fő Jegyzője Sebök József Bácsmegyei Táblabíró.«

A cég története ezentúl kevésbbé változatos. Mint sejteni lehet, közvetlenül az engedélyek elnyerése után megnyitották az üzletet, mely azután folyton gyarapodott úgy erőben, mint tekintélyben. Az 1860 esztendő nevezetes fordulóponthoz vitte az akkor már messze vidéken nagy hirre szert tett üzletet. Meghalt a cég megalapítója: Reich Farkas. A szomorú haláleset azonban nem rendítette meg a céget, minthogy az elhalt, közbecsülésnek örvendő kereskedő méltó utódokra talált fiaiban: Ignácban, Salamonban és Bernátban. Ők, mint társas cég, vitték az üzletet 1882-ig, amikor Reich Bernát, a három testvér közül a legifjabb, a cégből kivált és önálló üzletet nyitott. 1884-ben megvált a cégtől Reich Salamon is, hogy a cégben már akkor tevékeny részt vett Reich Vilmosnak és Gyulának (Reich Ignác fiainak) teret engedjen az érvényesülésre. Reich Vilmos 1878. február hó 1-én, Gyula 1880. július hó 1-én lépett az üzletbe, míg édes atyjuk — korára való

Alapított 1825.

Alapított 1825.

REICH FARKAS FIAI

ÁRÚHÁZA

B A J A.

**Selyemárúk,
Férfi- és női divatkelmék,
Vászon- és pamutárúk,
Asztal-készletek**

(Abroszok és asztalkendők.)

Batiszt- és vászon-zsebkendők.
Függönyök, sztórok és drapériák.

Bútor-szövetek.**Ágy- és asztal-terítők.**

Futó-, Axminster- és Argaman-szőnyegek.

Utazó-takarók.

A cég különös súlyt helyez a magyar ipar-cikkek terjesztésére s ennél fogva a kiválóbb magyar
≡ árucikkekből állandóan nagy raktárt tart. ≡
Mintaküldemények **bármely cikkekből**, kívánatra bérmentve állanak a t. közönség rendelkezésére.

